

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Львівська політехніка»

ЦЕРКОВНИК СТЕПАН ІВАНОВИЧ

УДК 340.15(477.83/86–11)''185/194''(043.3)

**СТАНОВЛЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ
УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВИХ, ГРОМАДСЬКИХ
ТА КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІХ ІНСТИТУЦІЙ
СХІДНОЇ ГАЛИЧНИНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ –
ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ:
ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ ВИМІР**

Спеціальність: 12.00.01 – теорія та історія держави і права;
історія політичних і правових учень

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Львів – 2018

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі теорії та історії держави і права, конституційного та міжнародного права Львівського державного університету внутрішніх справ.

Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент
Забзалюк Дмитро Євгенович,
Львівський державний університет
внутрішніх справ, начальник кафедри теорії
та історії держави і права, конституційного
та міжнародного права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Гарасимів Тарас Зеновійович,
Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»,
професор кафедри теорії філософії та теорії права

кандидат юридичних наук
Миронюк Ольга Іванівна,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
асистент кафедри філософії та теорії права

Захист відбудеться «29» жовтня 2018 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.052.19 у Національному університеті «Львівська політехніка» (79008, м. Львів, вул. Князя Романа, 1–3, аудиторія 301 XIX навчального корпусу)

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету «Львівська політехніка» (79013, м. Львів, вул. Професорська, 1)

Автореферат розісланий «29» вересня 2018 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. П. Бортник

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Актуальність та значимість історико-правового аналізу становлення та функціонування українських культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття зумовлені тим, що вони пройшли декілька етапів розвитку, кожен із яких характеризувався політичними, економічними, соціальними та правовими чинниками, що загалом зумовлювали історико-правовий розвиток на західноукраїнських землях у досліджуваній період.

У цей період у Східній Галичині існувала низка наукових, громадських, культурно-освітніх, молодіжних, спортивних, студентських та інших установ, організацій, товариств, спілок тощо, які відрізнялись між собою сферою діяльності, структурою, правовою специфікою утворення та функціонування. Їх позначено терміном «інституції», оскільки дане поняття має узагальнюючий характер для аналізу досліджуваних об'єднань.

Найбільш якісно історичні та правові засади становлення та функціонування будь-яких організацій, товариств та спілок можна проаналізувати, зосередивши увагу на дослідженні засновницьких документів, серед яких ключове місце належить статутам. У статутах організацій, товариств та спілок міститься особлива інформація, яка дає важливий матеріал для вивчення специфіки їхньої діяльності: інформація щодо цілей та завдань, організаційно-управлінської структури, прав та обов'язків членів, органів, що здійснюють контрольні та ревізійні функції, вирішення спорів, способів ліквідації тощо.

Отже, актуальність дослідження полягає у необхідності детального аналізу становлення та функціонування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в середині XIX – першій половині XX століття, визначенні й окресленні їхньої ролі, а також особливостей історико-правових аспектів діяльності в досліджуваній період. Такий аналіз дасть змогу дослідити ключові засади вітчизняного державо- та правотворення.

Теоретичну основу дисертації склали праці відомих вітчизняних науковців, серед яких: І. Албул, М. Алексієвець, І. Андрухів, С. Баран, І. Бегей, В. Благий, С. Бондаренко, Г. Васькович, В. Великочий, В. Верига, Л. Винар, Л. Вовк, Р. Воляннюк, Р. Гарат, Л. Генік, З. Гіптерс, В. Гнатюк, А. Грицан, І. Гурак, І. Демуз, О. Добржанський, Б. Добрянський, В. Дорошенко, Д. Дорошенко, Т. Завгородня, З. Зайцева, Л. Зашкільник, І. Зуляк, О. Киричук, М. Кобилецький, В. Ковальчук, О. Коновець, Л. Коритко, М. Кріль, В. Ку-бійович, І. Курляк, Р. Кухар, Р. Кучер, О. Лада, Б. Лановик, В. Левицький, К. Левицький, О. Лисенко, І. Лисяк-Рудницький, М. Лозинський, В. Лукашів, І. Лучишин, С. Макаруч, О. Малюта, Т. Марітчак, М. Мацькевич, Н. Мисак, О. Мотиль, З. Нагачевська, М. Никифорак, О. Огоновський, І. Орлевич, Ю. Павленко,

Я. Падох, Т. Панфілова, С. Пахолків, В. Пашук, С. Перський, П. Петрик, Р. Петрів, І. Пилипів, О. Плитус, В. Попов, Л. Потапюк, І. Потапюк, Г. Рікарді, О. Романів, А. Рубель, Н. Рудий, М. Рудницька, В. Савенко, Б. Савчук, О. Седляр, Г. Сіромська, І. Старик, Б. Ступарик, О. Сухий, М. Творидло, А. Дж. П. Тейлор, І. Терлюк, Б. Трофим'як, О. Турій, В. Футала, З. Ханас, П. Хмельовський, В. Чоповський, М. Чубатий, О. Шеремета, Л. Шологон, Т. Щербань, Ю. Юрків, В. Янів та ін.

Однак, у правовому полі проблема становлення та функціонування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини середини ХІХ – першої половини ХХ століття практично ніким не досліджувалась.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація безпосередньо пов'язана з темою науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт Львівського державного університету внутрішніх справ за напрямом «Держава і право: філософсько-правовий та теоретико-історичний виміри» (державний реєстраційний номер № 0116U004758).

Мета і завдання дослідження. *Метою дослідження є історико-правовий аналіз становлення та функціонування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині ХІХ – першій половині ХХ століття.*

Для досягнення мети дослідження вирішувались такі *завдання*:

- визначити ступінь наукової розробки проблеми та окреслити джерельну базу дослідження;
- розкрити методологічну основу дисертаційного дослідження;
- висвітлити основні етапи формування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій в Східній Галичині в другій половині ХІХ – першій половині ХХ ст.;
- з'ясувати історико-правові засади становлення та функціонування українських громадських організацій в другій половині ХІХ – першій половині ХХ ст.;
- розкрити організаційно-правові засади діяльності українських наукових інституцій в Східній Галичині в другій половині ХІХ – першій половині ХХ ст.;
- визначити організаційно-правову структуру українських освітньо-педагогічних товариств та спілок Східної Галичини в другій половині ХІХ – першій половині ХХ ст.;
- визначити специфіку правової діяльності українських культурно-просвітницьких організацій, товариств та спілок Східної Галичини в другій половині ХІХ – першій половині ХХ ст.;
- проаналізувати особливості функціонування студентських товариств та спілок в другій половині ХІХ – першій половині ХХ ст.;

– охарактеризувати історико-правові засади діяльності молодіжних спортивно-просвітницьких товариств Східної Галичини кінця XIX – першої половини XX ст.

Об'єктом дослідження є правові відносини, що склались у процесі становлення та функціонування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій у Східній Галичині другої половини XIX – першої половини XX століття.

Предметом дослідження є становлення та функціонування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття.

Методи дослідження. Методологія дослідження базується на поєднанні філософських, загальнонаукових і спеціально-наукових методів.

Діалектичний метод дозволив дослідити природу українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини у відповідний період через поєднання історичного та логічного в контексті їх виникнення, становлення і розвитку, через визначення суперечностей та способів їх подолання (підрозділ 1.3).

Історико-правова орієнтація дослідження зумовила необхідність як історичного підходу загалом, так і таких конкретно-наукових методів, як описово-хронологічний, який дозволив сформувати історичне тло дослідження, порівняльно-історичний, який забезпечив можливість порівняння розвитку досліджуваних інституцій з подібними інституціями цього періоду, що формувалися в інших суспільствах. Своєю чергою генетичний метод деталізував особливості їх формування та взаємозв'язків мережі українських суспільних інституцій (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.1).

Метод архівної евристики дозволив опрацювати архівні фонди з тематики дослідження (підрозділ 1.1).

Розвиток досліджуваних інституцій, їхній правовий статус вивчався за допомогою синхронного та діасинхронного порівняння (підрозділ 2.1, 2.2, 3.1).

Визначення термінології дослідження базується на догматично-правовому та формально-логічному методі (підрозділ 1.3, 2.1). Для розкриття кількісних показників досліджуваних інституцій застосовувався статистичний метод (підрозділ 2.3, 3.3).

За допомогою системного підходу діяльність освітніх інституцій розглядалася як така, що відбувалася в рамках певної системи як у її системно-структурному, так і системно-функціональному розрізі (підрозділ 2.3).

Використання формально-юридичного методу дозволяє вивчити предмет дослідження в розрізі суто нормативно-правового регулювання (підрозділ 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3).

Герменевтичний метод дозволив проаналізувати як зміст відповідного законодавства, що регулювало діяльність досліджуваних інституцій, так і, в першу чергу, зміст статутів цих інституцій (підрозділ 2.2, 3.1, 3.2, 3.3).

Автором також використовувалися такі наукові прийоми як аналогія та екстраполяція (підрозділи 1.3, 2.3).

Інституційний підхід використано для комплексного осмислення ролі досліджуваних інституцій в суспільстві, їх вплив на правову систему (підрозділ 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3).

Описані вище методи та прийоми застосовувалися у взаємодії та взаємозв'язку, забезпечуючи методологічний комплекс дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є одним із перших комплексних досліджень проблем становлення та функціонування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття, у результаті якого сформульовано низку нових оригінальних авторських положень, що мають актуальне теоретичне і практичне значення у сфері історико-правових наук. Зокрема:

вперше:

- проаналізовано етапи становлення та функціонування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття;

- охарактеризовано організаційно-правову структуру діяльності українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття;

- розкрито характер та особливості впливу українських наукових, громадських та культурно-освітніх товариств та спілок, що діяли у Східній Галичині в другій половині XIX – першій половині XX століття, на розгортання національно-визвольного руху та формування ідеї українського державотворення;

- уведено в науковий обіг низку архівних джерел, присвячених становленню та функціонуванню українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття;

удосконалено:

- періодизацію становлення та функціонування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття;

- класифікацію українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття;

- організаційно-управлінську структуру українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття;

набуло подальшого розвитку:

– аналіз нормативно-правових актів австрійського, польського та українського законодавства щодо діяльності українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття;

– правова характеристика установчих документів українських наукових, громадських та культурно-освітніх товариств та спілок Східної Галичини у другій половині XIX – першій половині XX століття.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що викладені у дисертації положення та висновки можуть бути використані у:

– *науково-дослідній діяльності* – у подальшому дослідженні проблем становлення та функціонування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття;

– *правотворчій діяльності* – для удосконалення чинного законодавства України та під час розробки нормативно-правових актів, що регулюють питання діяльності громадських об'єднань;

– *освітньому процесі* – під час підготовки підручників, посібників і навчально-методичної літератури для викладання навчальних дисциплін: «Історія держави та права України», «Історія політичних та правових вчень», «Теорія держави і права» (*Акт впровадження в освітній процес Львівського державного університету внутрішніх справ № 80 від 13 грудня 2017 року*).

Особистий внесок дисертанта. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею. Запропоновані в роботі висновки та положення сформульовані на базі особистих досліджень. У разі використання матеріалів інших дослідників зроблено відповідні посилання.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дисертації було обговорено на засіданнях кафедри теорії та історії держави і права, конституційного та міжнародного права Львівського державного університету внутрішніх справ. Підсумки розробки проблеми, отримані узагальнення та результати оприлюднені на таких науково-практичних заходах: «Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні» (м. Львів, 16 жовтня 2015 р.), «Державотворення та правотворення в контексті євроінтеграції» (м. Львів, 3 грудня 2015 р.), «Науковий потенціал та перспективи розвитку юридичної науки» (м. Запоріжжя, 17–18 березня 2017 р.), «Громадянське суспільство в Україні: проблеми забезпечення правотворчої діяльності» (м. Харків, 31 березня – 1 квітня 2017 р.), «Міжнародне та національне законодавство: способи удосконалення» (м. Дніпро, 1–2 квітня 2017 р.), «Сучасні правові системи світу: тенденції та фактори розвитку» (м. Київ, 25 трав. 2017 р.).

Публікації. Основні положення і висновки дисертації відображено в 11 наукових публікаціях, з яких 5 – наукових статей, опублікованих у фахових наукових виданнях (одна з них у закордонному фаховому виданні) та 6 – тез доповідей та виступів, оприлюднених на конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Обсяг основного тексту дисертації становить 176 сторінок, 18 сторінок – списку використаних джерел (262 найменування), загальний обсяг дисертації – 211.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації; висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами; сформульовано мету і завдання; визначено об'єкт, предмет і методи дослідження; описано наукову новизну одержаних результатів і їх практичне значення; подано відомості про апробацію основних положень дисертації, публікації та структуру дисертації.

Розділ 1 «Стан наукової розробки теми та методологія дослідження» складається з трьох підрозділів і присвячений аналізу джерелознавчої та методологічної основи дослідження, а також виокремлення етапів становлення та функціонування українських громадських, наукових та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX ст.

У *підрозділі 1.1 «Історіографія та джерельна база дослідження»* висвітлено стан наукової розробленості теми, узагальнено архівні матеріали і нормативно-правові документи, використані у дослідженні.

Показано, що історіографія дисертаційного дослідження доволі значна, однак практично вся вона має переважно загальноісторичний характер. Це стосується праць відомих науковців та громадських і політичних діячів кінця XIX – початку XX століття, наукових розвідок діаспорних учених, досліджень істориків та правників радянського періоду, а також сучасних дослідників.

Проаналізовано великий обсяг архівних джерел, переважна більшість з яких знаходиться в Центральному державному історичному архіві у Львові, а також у фондах Державних архівів Львівської, Тернопільської та Івано-Франківської областей. Уперше в науковий обіг уведено тексти статутів, регламентів, обіжників, звітів про діяльність, протоколів засідань Загальних зборів та низки інших структурних ланок, а також інша організаційно-розпорядча документація громадських, наукових та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини середини XIX – першої половини XX століття.

У *підрозділі 1.2 «Методологія дослідження»* визначено методологічне підґрунтя дисертації, в основі якого лежить питання відбору методів до-

слідження, способів та прийомів, через які і завдяки яким пізнаються досліджувані явища та формування цілісного методологічного апарату найкраще пристосованого саме до умов та особливостей з якими стикається дослідник. Разом із тим, доцільно виділити серед них основні – за допомогою яких, власне, дослідником і будується пізнання конкретного дослідницького матеріалу, і додаткові – що забезпечують належне застосування основних методів.

Зазначено, що методологічною основою дисертаційного дослідження став комплекс методів та підходів, у числі яких: діалектичний метод, історичний метод, евристичний метод, порівняльно-правовий метод, догматично-правовий та формально-логічний методи, аксіологічний метод, формально-юридичний метод, герменевтичний метод, системний підхід, інституційний підхід, аналогію та екстраполяцію.

У підрозділі 1.3 «*Етапи формування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій в Східній Галичині в другій половині XIX – першій половині XX століття*» охарактеризовані передумови становлення українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття.

Беручи до уваги той факт, що широке декларування демократичних прав було визначальною рисою розвитку австрійського конституційного законодавства 60-х років XIX ст., українські громадські та політичні діячі скористалися цим задля юридичного оформлення інституцій громадського, наукового та культурно-просвітницького характеру. В дисертаційному дослідженні розглядаються неполітичні об'єднання громадян – організації, товариства та спілки, що діяли та функціонували на основі затверджених органами державної влади статутів.

У статутах та іншій організаційно-розпорядчій документації громадських інституцій, відповідно до «Закону про об'єднання та збори» від 15 листопада 1867 року, фіксувалися завдання організацій, товариств та спілок, їхня структура, методи роботи, джерела фінансування, умови прийняття нових членів та виключення тих, що не дотримувалися норм її статуту, система виборів та повноваження голови та керівних органів товариства, умови ліквідації товариств тощо.

Зазначено, що польська окупація Східної Галичини зумовила нове бачення розвитку наукових, громадських та культурно-просвітницьких товариств та спілок. Влада вдавалась до репресивних заходів проти українського населення (полонізація, пацифікація). Це значною мірою позначилось і на діяльності українських інституцій, які зазнали переслідувань з боку окупаційної влади. Найбільш характерним в цьому плані виявився виданий у січні 1933 року у формі президентського декрету «Закон про товариства», який був спрямований на тотальний державний контроль усіх

сфер суспільного розвитку. Цей принцип лежав в основі жорсткого контролю над організаціями, товариствами та спілками, особливо українськими.

Здійснено аналіз правових засад діяльності українських організацій, товариств та спілок Східної Галичини та виокремлено етапи становлення та функціонування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття.

Розділ 2 «Історико-правові засади становлення та функціонування українських громадських та наукових інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття» складається з трьох підрозділів і присвячений аналізу діяльності українських громадських та наукових інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX ст.

У підрозділі 2.1 *«Становлення та функціонування українських громадських організацій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX ст.»* з'ясовано, що структуру громадських організацій, товариств та спілок чинне австрійське, українське та польське законодавство середини XIX – першої половини XX століття визначено приблизно однаково.

Вона складалась із відповідних структурних елементів, у числі яких відділи, секції, філії, кружки тощо. Їх взаємовідносини визначалися управлінською ієрархією, формальними та неформальними нормами поведінки, правилами корпоративної етики.

Під громадською організацією розуміється об'єднання громадян, що виникає з їхньої ініціативи для реалізації довгострокових цілей, має свій статут і характеризується чіткою структурою.

Встановлено, що статуту українських громадських організацій, товариств та спілок мали переважно уніфікований характер та відображали у своєму тексті: назву, мету та цілі діяльності; зазначення місця дислокації; склад товариства, а також права та обов'язки членів; способи утворення та функції органів управління організацій, товариств та спілок; особливості створення та діяльності філій, кружків та секцій товариства, їхня юрисдикція, а також повноваження керівних органів; особливості роботи контрольної комісії, що здійснювала контроль-наглядові функції за всіма видами діяльності, передбаченої статутом; юридичну складову вирішення спорів; зовнішнє представництво товариства у відносинах із чинною владою та іншими політичними, суспільними та громадськими організаціями; час, спосіб та юридичні складові ліквідації товариства.

У підрозділі 2.2 *«Організаційно-правові засади діяльності українських наукових інституцій в Східній Галичині в другій половині XIX – першій половині XX століття»* проаналізована діяльність низки українських громадських об'єднань, які ставили своїм завданням розвиток науки, куль-

тури, освіти та шкільництва, кооперації, доброчинності. Правову основу їхньої діяльності складало чинне австрійське та польське законодавство.

Виокремлено та розкрито правову основу діяльності Галицько-руської матиці, Ставропільського інституту, Наукового товариства ім. Т. Шевченка, яке помітно виділялось своїм науковим підходом до постійного вдосконалення організаційно-розпорядчих документів, що чітко прослідковується в аналізі статутів.

У підрозділі 2.3 *«Організаційно-правова структура українських освітньо-педагогічних товариств та спілок Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття»* акцентовано на розвитку національної школи і підготовки національно-патріотичних кадрів для забезпечення цього процесу та створенню українських педагогічних об'єднань, товариств та спілок, які забезпечували планомірний та ефективний розвиток національної школи, а також вміло протиставляли та реагували на відверто антиукраїнські заходи окупаційної влади.

Акцентовано увагу на діяльності низки освітньо-педагогічних товариств, серед яких помітне місце займали Руське педагогічне товариство (згодом змінило назву на «Українське педагогічне товариство»), Товариство «Українська школа», педагогічне об'єднання «Взаємна поміч українських вчителів», Товариства «Учительська громада» і Товариство учителів вищих шкіл ім. Г. Сковороди.

Показано, що діяльність найбільшого освітньо-педагогічного товариства Східної Галичини – Українського педагогічного товариства «Рідна школа» ґрунтувалась на правових засадах Статуту та рішеннях окупаційних органів державної влади (австрійських і польських). Організаційно-правова структура УПТ, а саме: управлінська ланка та місцеві осередки Товариства, була побудована в такий спосіб, щоб забезпечити максимальне вирішення освітніх проблем українського населення в контексті розвитку початкової, середньої, а також вищої школи, надавати моральну і матеріальну допомогу вчителям, дітям, учням, студентам тощо.

Розділ 3 «Особливості правового статусу українських культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття» складається з трьох підрозділів і присвячений аналізу організаційно-правової структури українських культурно-просвітницьких, студентських та молодіжних спортивно-просвітницьких товариств і спілок.

У підрозділі 3.1 *«Організаційно-управлінська структура українських культурно-просвітницьких організацій, товариств та спілок Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття»* проаналізовано специфіку діяльності Товариства «Народний Дім», «Товариства ім. М. Качковського», Товариства «Руська бесіда», Товариства наукових викладів

ім. П. Могили, завданням яких був культурно-просвітницький розвиток українства на землях Східної Галичини.

Охарактеризовано історико-правові засади діяльності найбільшого у Західній Україні культурно-просвітницького Товариства «Просвіта» та відзначено її вагомий роль у національно-визвольному русі Східної Галичини. Показано формування розгалуженої мережі товариства, що сприяло залученню широких верств до участі у його функціонуванні та об'єднанню українців краю у добре організовану спільноту, що чітко усвідомлювала національні потреби, прагнення та інтереси.

Акцентується увага на ініціюванні «Просвітою» створення низки кооперативних, громадських, освітньо-педагогічних, культурно-просвітницьких, студентських та молодіжних організацій, серед яких: «Сільський Господар», «Маслосоюз», «Народня Торговля», «Рідна Школа», «Руська Бесіда», «Союз Українок», «Сокіл», «Січ», «Пласт», «Луг» та багатьох інших.

Доведено, що становлення та функціонування культурно-освітніх товариств Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття мало на меті формування національно-культурної свідомості українського народу, а також забезпечення культурно-освітніх потреб кризь призму національно-патріотичного виховання. Управлінсько-правову структуру культурно-освітніх інституцій було побудовано в такий спосіб, щоб забезпечити максимальний ефект вирішення культурних, освітніх та виховних проблем українського населення.

У підрозділі 3.2 «Особливості функціонування студентських товариств та спілок Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX ст.» констатовано, що створення та діяльність українських студентських товариств та спілок зумовили піднесення національно-визвольного руху у другій половині XIX – на початку XX ст. у Східній Галичині. Їхня діяльність вплинула на масштабне національно-патріотичне піднесення, яке на початку XX ст. вилилось у процес побудови суверенної держави на західноукраїнських землях.

Доведено, що актуальність та значимість історико-правового аналізу становлення та діяльності українських студентських товариств та спілок у Східній Галичині зумовлені тим, що за своїм змістом та формою вони являли собою організації культурно-просвітницького та наукового характеру. Досліджено діяльність таких студентських організацій, як: Українське студентське товариство «Січ», «Академічний кружок», «Друг», «Дружній лихвар», «Академічне братство», «Ватра», «Академічна громада», «Основа», «Український студентський союз» тощо.

Зауважено, що в переважній більшості студентські товариства засновувались у провідних вишах Львова, у числі яких Львівський університет та Львівська політехніка.

У підрозділі 3.3 «Історико-правові засади діяльності молодіжних спортивно-просвітницьких товариств Східної Галичини кінця XIX – першої половини XX століття» зазначено, що поява українських молодіжних товариств у Галичині в кінці XIX – на початку XX ст. була зумовлена важким соціально-економічним та політичним становищем українців-галичан в умовах австро-угорського, а згодом польського панування.

Обґрунтовано, що українські патріотичні сили задовго до початку Першої світової війни провели значну підготовчу роботу, спрямовану на військовий вишкіл, національно-патріотичне виховання української молоді. Найбільш яскраво це проявилось у діяльності спортивно-просвітницьких товариств «Сокіл», «Січ», «Пласт», «Луг», Союз Української Поступової Молоді «Каменяри» та інших. Численні статuti, «обіжники» (циркуляри) та «правильники» (статuti) засвідчували належну правову основу функціонування товариств та відповідність їхньої організаційно-правової структури чинному законодавству.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснений історико-правовий аналіз становлення та функціонування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття. З усіх висновків, зроблених у дослідженні, найбільш важливими є такі:

1. Відзначено фактичну нерозробленість проблеми становлення та функціонування українських громадських, наукових та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини другої половини XIX – першої половини XX століття в історико-правовому аспекті. Якщо історична складова є доволі помітною у розробках вітчизняних та зарубіжних учених, то юридична концептуалізація зазначеного предмета дослідження практично відсутня.

Встановлено, що джерельну базу дисертаційного дослідження склали: нормативно-правові акти Австрійської (Австро-Угорської) монархії, Західноукраїнської Народної Республіки та Польської держави, місцевих органів влади і управління Галицького краю, а також архівні джерела, що вперше уведено в науковий обіг. Проаналізовано фонди Центрального державного історичного архіву у Львові, Державних архівів Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської областей, у яких містяться документи, що проливають світло на процес їхнього юридичного закріплення та легалізації відповідно до чинного законодавства Австрії, Австро-Угорщини, Західноукраїнської Народної Республіки та Польщі, зокрема: статuti і регламенти, протоколи засідань, зборів, документи канцелярій головних управлінських структур організацій, матеріали про створення секцій, філій та комісій, звіти про діяльність, службове листування тощо.

2. Розкрито методологічну основу дисертаційного дослідження. Діалектичний метод дозволив окреслити особливе становище українських суспільних інституцій; історичний метод, спрямований на розкриття особливостей виникнення явища, вивчення умов його становлення та розвитку, виокремлення основних тенденцій розвитку певних правових явищ та пошук, на основі отриманих знань, способів вирішення сучасних проблем; евристичний метод дав можливість провести детальну роботу з архівними фондами, відбір та обробку інформації, отриманої з архівних документів, формування на їхній основі цілісної історичної картини; порівняльно-правовий метод дозволив порівняти досліджувані інституції з інституціями подібного типу інших націй та етносів – синхронне порівняння, а при порівнянні з сучасними інституціями – діахронне; догматично-правовий та формально-логічний методи дозволили не лише визначити поняття суспільної інституції, громадської організації, громадського об'єднання, відмежувати різні види суспільних інституцій, але й, наприклад, визначити ключову передумову розвитку українських суспільних інституцій в Австро-Угорщині в другій половині XIX століття – конституційні акти; аксіологічний метод застосований для дослідження та визначення цінностей, на яких базується діяльність досліджуваних українських інституцій; формально-юридичний метод дозволив вивчити предмет дослідження в контексті нормативно-правового регулювання; герменевтичний метод, спрямований на пізнання дійсного змісту відповідної правової норми, що містяться як у нормативно-правових актах органів державної влади, так і в статутних документах досліджуваних інституцій.

У дисертації було використано системний підхід, що дав змогу сформулювати гіпотезу про формування в досліджуваній період українського громадянського суспільства Східної Галичини як певної системи і застосувати до неї прийоми та способи, що зазвичай застосовуються до дослідження соціальних систем. Так, зокрема, якщо розглядати її крізь призму системно-структурного методу, то якраз доцільним буде виділення певної структури цієї системи – зокрема через виділення громадської, наукової та культурно-освітньої підсистем. Ці підсистеми, відповідно, включають у себе громадські, наукові та культурно-освітні інституції. Своєю чергою, системно-функціональний метод дозволяє виокремити специфічні функції цих підсистем, дослідити причини їхнього утворення та завдання, які вони реалізовували, будучи покликани до життя новопосталим українським громадянським суспільством Східної Галичини. Інституційний підхід передбачає комплексне осмислення ролі досліджуваних інституцій в суспільстві, їх вплив на правову систему. Інституційний підхід виходить, серед іншого, з тих засад, що відповідні суспільні потреби викликають до життя в суспільстві відповідні інституції.

3. Охарактеризовано передумови становлення та нормативно-правової основи функціонування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття.

Висвітлено основні етапи становлення та функціонування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття. Зокрема: перший етап, який охоплює початок національного відродження в Східній Галичині (1848 рік) і до моменту прийняття нової австрійської Конституції 1867 року; другий етап – оформлення конституційного законодавства та прийняття низки нормативно-правових актів, що регулюють діяльність та структуру організацій, товариств та спілок (1867 рік) до 90-их років XIX століття (початок створення політичних партій); третій етап розпочався із формування молодіжно-спортивного та студентського руху 90-х років XIX століття і тривав до фактичного розпаду Австро-Угорської імперії; четвертий (найкоротший) етап тривав у період існування Західноукраїнської Народної Республіки (1918–1919 рр.); п'ятий етап охоплював період міжвоєнної окупації Східної Галичини Польською державою (1919–1939 рр.).

Обґрунтовано, що становлення українських громадських, наукових та культурно-освітніх інституцій дає підстави говорити про формування громадянського суспільства у Східній Галичині, що, безперечно, зробило можливим проголошення на її теренах у листопаді 1918 року Західноукраїнської Народної Республіки.

4. З'ясовано, що починаючи із другої половини XIX століття в Австрійській імперії виникла низка українських громадських об'єднань, які ставили своїм завданням розвиток науки, культури, освіти та шкільництва, кооперації, добротності. Структуру громадських та інших організацій, товариств та спілок, чинне австрійське, українське та польське законодавство середини XIX – першої половини XX століття трактувало приблизно однаково. Статуси організацій мали переважно уніфікований характер та відображали у своєму тексті: назву, мету та цілі діяльності; зазначення місця дислокації; склад товариства, а також права та обов'язки членів; способи утворення та функції органів управління організацій, товариств та спілок; особливості створення та діяльності філій, кружків та секцій товариства, їхню юрисдикцію, а також повноваження їхніх керівних органів; особливості роботи контрольної комісії, що здійснювала контрольно-наглядові функції за всіма видами діяльності, яка була передбачена статутом; юридичну складову вирішення спорів; зовнішнє представництво товариства у відносинах із чинною владою та іншими політичними, суспільними та громадськими організаціями; час, спосіб та юридичні складові ліквідації товариства.

5. Розкрито правові засади діяльності українських наукових інституцій в Східній Галичині в другій половині XIX – першій половині XX століття на основі аналізу функціонування таких установ, як Галицько-руська матиця, Ставропігійський інститут та Наукове товариство імені Т. Шевченка. Особливістю діяльності Ставропігійського інституту було те, що дана установа діяла у двох площинах: світського правового поля Австро-Угорської імперії – як громадсько-культурне товариство, і канонічного церковного права – як релігійна інституція, яка у своєму внутрішньому житті керувалася наданими їй ще наприкінці XVI ст. Константинопольським патріархом і на початку XVIII ст. Апостольським престолом правилами ставропігії. Такий статус відрізняв Ставропігію від інших громадських інституцій Галичини. Протягом другої половини XIX – початку XX століття велась активна робота з упорядкування Статуту Інституту з метою його вдосконалення та забезпечення правової відповідності чинному австрійському законодавству.

Констатовано, що Наукове товариство ім. Т. Шевченка сформувалося як унікальне явище в історії України. Дійсні члени Товариства реалізували ідею трансформації організації в потужну наукову академію. На цій стадії діяльності НТШ виплекало і згуртувало цілу плеяду вчених, що створили, зокрема, фундамент української правничої науки. З-поміж інших подібних йому наукових, громадських та культурно-просвітницьких організацій Східної Галичини НТШ помітно виділялось своїм науковим підходом до постійного вдосконалення організаційно-розпорядчих документів, що чітко прослідковується у аналізі статутів, який наведено у дисертації.

6. Проаналізовано діяльність низки освітньо-педагогічних товариств та спілок Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття, визначено їхню організаційно-правову структуру українських освітньо-педагогічних товариств. Визначено, що функціонування такого роду організацій було спрямоване на формування національної та суспільної свідомості українського народу, а також на забезпечення належної освіти та виховання.

Робиться наголос на історико-правовому аналізі становлення та діяльності Українського Педагогічного Товариства «Рідна школа», яке за своїм змістом та формою являло собою першу українську освітньо-шкільну організацію. Товариство пройшло декілька етапів розвитку, кожен із яких характеризувався політичними, економічними, соціальними та правовими чинниками, які зумовлювали історичний розвиток на західноукраїнських землях.

Функціонування культурно-освітніх товариств Східної Галичини загалом та Українського Педагогічного Товариства «Рідна школа» зокрема було спрямоване на формування національної та суспільної свідомості ук-

раїнського народу, а також на забезпечення належної освіти та виховання. Організаційно-правова структура УПТ, а саме: управлінська ланка та місцеві осередки Товариства, була побудована в такий спосіб, щоб забезпечити максимальне вирішення освітніх проблем українського населення в контексті розвитку початкової, середньої, а також вищої школи, надавати моральну і матеріальну допомогу вчителям, дітям, учням, студентам тощо.

7. Визначено специфіку управлінської структури українських культурно-просвітницьких організацій, товариств та спілок Східної Галичини.

Встановлено, що у 50-60-х роках XIX ст. в середовищі української інтелігенції переважали здебільшого москвофільські настрої, що зумовили появу низки культурно-освітніх товариств, зокрема таких як: Народний Дім, Товариство імені М. Качковського, Товариство «Руська бесіда», які своїм основним завданням вбачали організацію культурно-освітнього життя українців Східної Галичини та їх поступову русифікацію. Однак, на противагу їм та задля пробудження й активізації національної свідомості було засноване товариство «Просвіта», яке багато зробило для розвитку українського шкільництва, ініціювало відкриття українських шкіл, вислало петиції з вимогою заснування кафедри української історії у Львівському університеті, рівноправності української мови у школах тощо.

Охарактеризовано історико-правові засади діяльності найбільшого у Західній Україні культурно-просвітницького товариства «Просвіта» та відзначено його помітні роль у національно-визвольному русі Східної Галичини. Вагомим успіхом «Просвіти» стало вдосконалення структури організації, розширення мережі товариства на місцях, а також потужна видавнича робота, особливо у сфері видання підручників для шкіл, що сприяло залученню широких верств до участі у його функціонуванні та об'єднання українців краю у добре організовану спільноту, що чітко усвідомлювала національні потреби, прагнення та інтереси.

Констатується факт, що міцні зв'язки «Просвіти» з Наддніпрянською Україною сприяли перетворенню Львова з центру національного відродження у центр українського духовного життя. Розподіл обов'язків всередині товариства між окремими членами та утворення дрібних структурних одиниць – комісій, секцій, відділів – сприяли налагодженню успішної діяльності «Просвіти».

Досліджено, що кінець XIX – початок XX ст. був часом найбільшого піднесення «Просвіти», яка не лише охопила своїми структурами найвіддаленіші куточки Галичини й залучила до здобуття освіти більшість українського населення, але й зуміла зорієнтувати українців на розвиток власних економічних інституцій, організованих на засадах кооперації. У цей час «Просвіта» стала ініціатором заснування товариств «Сільський Господар», «Маслосоюз», «Народня Торговля», «Рідна Школа», «Руська Бесіда», «Союз Укра-

їнок», «Сокіл», «Січ», «Пласт», «Луг» та багатьох інших, що стало підставою називати «Просвіту» матір'ю всіх вітчизняних інституцій.

Проаналізована діяльність Українського національного музею та Товариства наукових викладів ім. Петра Могили. Ці організації діяли в першій половині ХХ століття та ставили за мету поширення серед українського населення наукових знань з різних сфер природознавства і суспільного життя шляхом видавничої, лекційної діяльності та створення філій. Діяльність організації мала помітний вплив на культурне й освітнє життя мешканців Західної України.

8. Проаналізовано особливості функціонування студентських товариств та спілок у другій половині ХІХ – першій половині ХХ ст. Охарактеризовано створення та діяльність українських студентських товариств та спілок, їхню роль у національно-державному розвитку на західноукраїнських землях.

Досліджено діяльність таких студентських організацій, як: Українське студентське товариство «Січ», «Академічний кружок», «Друг», «Дружній лихвар», «Академічне братство», «Ватра», «Академічна громада», «Основа», «Український студентський союз» тощо.

Доведено, що функціонування українських студентських товариств та спілок ґрунтувалось на правових засадах Статутів та рішеннях окупаційних органів державної влади (австрійських і польських). Організаційно-правова структура товариств, їхня управлінська ланка та місцеві осередки була побудована в такий спосіб, щоб забезпечити максимальний ефект у вирішенні культурних, наукових, освітніх та виховних проблем української молоді.

9. Охарактеризовано історико-правові засади діяльності молодіжних спортивно-просвітницьких товариств Східної Галичини кінця ХІХ – першої половини ХХ ст. Доведено, що українські політичні сили ще на початку ХХ століття провели значну підготовчу роботу, спрямовану на військовий вишкіл, національно-патріотичне виховання української молоді. Найбільш яскраво це проявилось у діяльності спортивно-просвітницьких товариств «Сокіл», «Січ», «Пласт» та інших. Численні статuti, «обіжники» (циркуляри) та «правильники» (устава) засвідчували належну правову основу функціонування товариств та відповідність їхньої організаційно-правової структури чинному законодавству.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Церковник С.І. Історико-правові засади становлення та діяльності Львівського Ставропігійського інституту. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2017. № 1. С. 96–110.

2. Церковник С.І. Історико-правові засади становлення Наукового товариства імені Шевченка (друга половина XIX – перша половина XX століття). *Науковий збірник Дніпропетровського національного університету імені О. Гончара «Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції»*. 2017. Випуск 1. Том 2. С. 26–31.

3. Церковник С.І. Українське педагогічне товариство «Рідна школа»: історико-правові засади становлення та діяльності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2017. Випуск 1. Том 1. С. 52–57.

4. Церковник С.І. Українські культурно-освітні інституції Східної Галичини (друга половина XIX – перша половина XX століть): історико-правовий аналіз. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2017. № 2 (24). С. 38–42.

5. Церковник С.І. Українські студентські товариства та спілки Східної Галичини у другій половині XIX – першій половині XX ст.: історико-правові засади становлення та функціонування. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету. Серія «Право»*. 2017. Випуск 43. Том 1. С. 47–50.

6. Церковник С.І. Правові аспекти становлення і розвитку українських освітніх установ Галичини в другій половині XIX століття. *Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні*: тези доп. та повідомл. учасн. звіт. наук. конф. ад'юнктів, аспірантів та здобувачів (м. Львів, 16 жовт. 2015 р.). Львів: ЛьвДУВС, 2015. С. 294–298.

7. Церковник С.І. До питань становлення та розвитку кооперативних товариств на західноукраїнських землях в кінці XIX – початку XX століття. *Державотворення та правотворення в контексті євроінтеграції*: тези доп., вист. та повідомл. учасн. Всеукр. круглого столу (м. Львів, 3 груд. 2015 р.). Львів: ЛьвДУВС. 2015. С. 183–186.

8. Церковник С.І. Діяльність товариства «Союз Українок» у першій половині XX століття: історико-правовий аспект. *Науковий потенціал та перспективи розвитку юридичної науки*: тези доп. міжн. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 17–18 берез. 2017 р.). Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2017. С. 17–20.

9. Церковник С.І. Історико-правові засади функціонування науково-літературного товариства «Галицько-Руська матиця». *Громадянське суспільство в Україні: проблеми забезпечення правотворчої діяльності*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 31 берез. – 1 квіт. 2017 р.). Харків: Східноукр. наук. юрид. орг., 2017. С. 15–18.

10. Церковник С.І. Історико-правові засади діяльності спортивно-просвітницьких товариств Східної Галичини кінця XIX – першої половини XX століття. *Міжнародне та національне законодавство: способи удоско-*

налення: матер. Міжн. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 1–2 квіт. 2017 р.). Дніпро: Дніпропетровський гуманітарний університет, 2017. С. 27–29.

11. Церковник С.І. До питань розвитку шкільництва в Західноукраїнській Народній Республіці: історико-правовий аспект. *Сучасні правові системи світу: тенденції та фактори розвитку*: матер. Міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, 25 трав. 2017 р.). К., 2017. С. 181–185.

АНОТАЦІЯ

Церковник С.І. Становлення та функціонування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття: історико-правовий вимір. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. – Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Львів, 2018.

У дисертації вперше у вітчизняній юридичній науці досліджено становлення та функціонування українських громадських, наукових та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття в історико-правовому вимірі.

Розглянуто та проаналізовано історіографію, джерела, теоретичні та методологічні підходи, висвітлено передумови та етапи формування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій у Східній Галичині в другій половині XIX – першій половині XX ст. Розкрито організаційно-правові засади та організаційно-правову структуру діяльності українських громадських, наукових, освітньо-педагогічних, культурно-просвітницьких, студентських, спортивно-просвітницьких організацій, товариств та спілок Східної Галичини.

Ключові слова: Східна Галичина, інституція, наукове товариство, освітньо-педагогічне товариство, культурно-просвітницьке товариство, студентське товариство, спортивно-просвітницьке товариство, статут.

АННОТАЦИЯ

Церковник С.И. Становление и функционирование украинских научных, общественных и культурно-образовательных институций Восточной Галичины во второй половине XIX – первой половине XX века: историко-правовое измерение. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.01 – теория и история государства и права; история политических и правовых учений. – Национальный университет «Львовская политехника» Министерства образования и науки Украины, Львов, 2018.

В диссертации впервые в отечественной науке исследовано становление и функционирование украинских научных, общественных и культурно-образовательных институций Восточной Галичины во второй половине XIX – первой половине XX века в историко-правовом измерении.

Рассмотрены и проанализированы историография, источники, теоретические и методологические подходы, высветлено предпосылки и этапы формирования украинских научных, общественных и культурно-образовательных институций Восточной Галичины во второй половине XIX – первой половине XX века. Раскрыты организационно-правовые основы и организационно-правовая структура деятельности украинских общественных, научных, образовательно-педагогических, культурно-просветительских, студенческих, спортивно-просветительских организаций, обществ и союзов Восточной Галичины.

Ключевые слова: Восточная Галичина, институция, научное общество, образовательно-педагогическое общество, культурно-просветительское общество, студенческое общество, спортивно-просветительское общество, статут.

ANNOTATION

Tserkovnyk S.I. The formation and functioning of Ukrainian scientific, public and cultural-educational institutions of Eastern Halychyna in the second half of the XIX – first half of the XX century: the historical and legal dimension. – Printed as a manuscript.

Thesis for a candidate degree in juridical sciences: specialty 12.00.01 – Theory and History of State and Law; the history of political and legal studies. – Lviv Polytechnic National University of Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv, 2018.

In the thesis for the first time in the domestic legal science, the historical and legal aspects of the formation and functioning of Ukrainian scientific, public and cultural-educational institutions of Eastern Halychyna in the second half of the XIX – first half of the XX century were investigated.

The main layer of materials related to the analysis of the subject of the dissertation research is in the funds of the Central State Historical Archive in Lviv, the State Archive of Lviv Region, the State Archive of the Ternopil Region and the State Archive of Ivano-Frankivsk Region. Texts of charters, regulations, circulars, reports on activities, minutes of meetings of the General Meeting and a number of other structural links were introduced for the first time in scientific circulation, as well as other organizational and administrative documentation of public, scientific and cultural-educational institutions of Eastern Halycyna in the middle of the XIX – first half of the XX century.

The methodological basis of the research is a set of methods and approaches, among which we single out: dialectical method, historical method, heuristic method, comparative and legal method, dogmatic and legal method, formal and logical method, axiological method, formal and legal method, hermeneutic method, system approach, institutional approach, the analogy and extrapolation.

The first chapter of the dissertation describes the prerequisites for the formation and functioning of Ukrainian scientific, public and cultural-educational institutions of Eastern Halychyna in the second half of the XIX – first half of the XX century.

From the second half of the XIX century, a number of Ukrainian public associations emerged in the Austrian Empire, which set the task of developing science, culture, education and schooling, co-operation, and charity. The legal basis for their activities was the current Austrian legislation, and in particular the Civil Code, which was one of the first legal acts in Europe, consolidated the legal status of public institutions on the territory of the monarchy.

It was found that the structure of public and other organizations, societies and unions, the current Austrian, Ukrainian and Polish legislation in the middle of the XIX – first half of the XX century treated approximately the same. The statutes of organizations were mostly unified and reflected in their text: the name, purpose and objectives of the activity; indication of the place of disposition; the composition of the partnership, as well as the rights and obligations of members; ways of formation and functions of management bodies of organizations, societies and unions; peculiarities of establishment and activity of branches, circles and sections of the company, their jurisdiction, as well as the powers of their governing bodies; the peculiarities of the work of the control commission, which exercised control and oversight functions for all types of activity that was stipulated by the charter; legal component of dispute resolution; external representation of the company in relations with the current government and other political and public organizations; time, method and legal components of the liquidation of the company.

It is proved that the formation and functioning of the cultural-educational societies of Eastern Halychyna in the second half of the XIX century and the first half of the XX century was aimed at the formation of the national and cultural consciousness of the Ukrainian people, as well as the provision of cultural and educational needs through the prism of national-patriotic upbringing. The administrative and legal structure of cultural and educational institutions was built in such a way as to ensure the maximum effect on the solution of cultural and educational problems of the Ukrainian population.

Keywords: Eastern Halychyna, institution, scientific society, educational and pedagogical society, cultural and educational society, student society, sports and enlightenment society, charter.

Підписано до друку 27.09.2018 р.
Формат 60×84/16.
Папір друкарський. Ум. друк. арк. 0,9.
Зам. № 128. Наклад 100 пр.

Видавництво «ПАІС»
Ресстраційне свідоцтво ДК № 3173 від 23 квітня 2008 р.
вул. Гребінки 5, оф. 1, м. Львів, 79007
тел.: (032) 255-49-00, (032) 261-24-15
e-mail: pais.druk@gmail.com; <http://www.pais.com.ua>